

МУНИЦИПАЛЬНОЕ БЮДЖЕТНОЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ ДОПОЛНИТЕЛЬНОГО
ОБРАЗОВАНИЯ «ДОМ ДЕТСКОГО ТВОРЧЕСТВА «НОВАТОР»
ГОРОДСКОГО ОКРУГА ГОРОД УФА РЕСПУБЛИКИ БАШКОРТОСТАН

Принята на заседании
методического совета
от «31» августа 2017 г.
Протокол № 1

Утверждаю:

Директор МБОУ ДО ДДТ
«Новатор»

Закирова Т.И.

31.08.2017г.

**Дополнительная общеобразовательная общеразвивающая
программа культурологической направленности
«Башкирский язык»**

Возраст детей: 7-12 лет

Срок реализации: 1 год

Автор – составитель программы:
Мустафина Марфуга Саяхутдиновна
педагог дополнительного образования.

Уфа 2017

Аңлатмалы языу

Башкорт теле һәм әзәбиәте предметы буйынса төзөлгән был эш программаһы түбәндәге документтарға нигезләнеп эшләнде

-Рәсәй Федерацияһының башланғыс белем биреү буйынса икенсе быуын дәүләт стандарттары ;

- Укытыу башкорт телендә ойошторолған мәктәптәргә тәкдим ителгән укытыу программаһы (авторзary Сынбулатова Ф.Ш., Дәүләтшина М.С.); Ф.Ғ.Хисаметдиновнаның "Өйрәнәйек ,башкорт телен" китабы кулланылды.

-Башкорт йәкшәмбе мәктәбенәң өстәлмә белем биреү мәктәбе учреждениеһының 2017-2018 йылына эш планы буларак тәғәйенләнде.

Өстәлмә белем биреү өсөн Башланғыс мәктәптә башкорт теле һәм әзәбиәте дәрестәрәндә белем биреүзәң **төп бурыстары:**

- туған телдә камил һөйләшеү, фекерәңдә еткерә белеү, тел һәм телмәр күнекмәләрен тәрән үзләштереүгә өлгәшеү;

- укыусыларзың төрлө эшмәкәрлектә (укыу һәм белем алыу, хезмәт, аралашыу күнекмәләрен) үзләштереүзәренә ирешеү, универсаль укыу эш төрзәренә өйрәтеү;

- башкорт халкының рухи мирасын өйрәнәүгә кызыкһы-ныу тәрбиәләү;

- дәреслек, өстәмә материал, һүзлектәр, белешмә әзәбиәт менән эш итеү күнекмәләрен камиллаштырыу;

- башкорт телен башка фәндәр буйынса белем алыу сараһы буларак кулланырға әзерләү;

- укыусыларзың логик фекерләү һәләттәрен үстәреү.

АКТУАЛЛЕК : программа шартлы рәүештә бөтә яктан үсешкән шәхес тәрбиәләүгә ишара яһай.Бала сактан телгә, гөрөф гәзәттәргә, йолаларға ,халык ижадына ылыктырыу ысын мәғәнәһәндә рух үстәреүзә берзән-бер сара булып тора.Бының менән килешмәү мөмкин түгел. Арзаклы шәхесебез, шағир Рәми Ғарипов бик тапкыр әйткән был хакта ..."Илен һөймәс кенә ,телен һөймәс,иле юктың ғына -теле юк"....

Яңылык индәреү: Туған телдә өйрәнәү аша, туған илгә генә түгел ,башка төрлө милләтргә ихтирам уяна. Ата-бабаларзың тәре мирастарын онотоу рухи зәғифлеккә алып килеүе һәммәбезгә мәғлүмдәр.Бала кешенәң күңелә саф була һәм ихласлык.,бер катлылык аша ошо киммәтлә һызаттар аша тормошто өйрәнәп,танып белеүгә юл асыла.Укыусы балаларға ылыктытырлык кызыклы мәғлүмәттәрзә туплау төп бурыс һанала.Ата-әсәләрзә байрамдарға йәлеп итеү укыу процесына ыңғай йөгөнтөһә яһаясак.Һис шикһез , ғаилә телгә һөйөү тәрбиәләүзә зур роль уйнай.

Укытыу программаһы артабанғы принциптарға нигезләнә:

-Баланың үсәшенә уңайлы шарттар тыузырыу.

-Тизәйткестәр, йырзар , милли уйындар аша баланың кинәйәһән үстәреү, һүзлек байлығын арттырыу.

-фәннилек һәм системалылык принциптары;

-баланың психик һәм физик һаулығын һаклау.

Программаның нигезендә коммуникативлык принцибы ята.

Укытыу йүнәлеше :

- башкорт халык ижады менән таныштырыу, уйындар кулланыу.

- ижади һәләттәрен асыуға булышлык итеү.

Программа тәрбиәүи аспектка нигезләнә.

Программаның йөкмәткеһе:

Баланың шәхсән үсешенә шарттар тыузырыу

Белемгә, ижадка мотивация тыузырыу, ынтылыш уятыу.

Балаларҙы рухи киммәттәргә ылыҡтырыу.

Өстәлмә белем биреүсә укытыусының ғайлә менән тығыз бәйләнештә булыуы мотлак һанала.

Башкорт телен үزلәштереүҙең шәхси, метапредмет һәм предмет һөҙөмтәләре

Яңы стандарттарға ярашлы укыу сифатын өйрәнгәндә, йәғни тикшереп процесында, түбәндәге һөҙөмтәләр күзаллана:

шәхси үсеш кимәле;

метапредмет кимәле;

предмет буйынса белем кимәле.

Шәхси үсеш кимәле. Баланы шәхсә итеп үстереп, кешелек сифаттарын тәрбиәләү.

Уны үз аллы үсешкә, камиллашыу оҫталығына өйрәтөү. һөҙөмтәлә укымышлы, үз еренек, иленек, халкының киммәттәренә төшөнгән, уны һанлаган һәм һаклаган, яклаған социум итеп формалаштырыуға башланғыс нигез һалыу.

Эш программаһының максаты, ысулдары:

Максаты:

Телгә һөйөү уятыу, телмәр байлығына игтибар йүнәлтөү. Рухи киммәтргә игтибар бүлөү. Тулы үсешегә шарттар тыузырыу. башкорт өндәрен таза әйтеүгә кайтып кала.

Ысулдары:

белем биреп:

1. Башкорт т өндәрен дөрөс һәм таза әйтеүгә булышлык итеү.

2. Ижектерҙе дөрөс бүлөргә өйрәтөү.

3. Тасуир укырға өйрәтөү.

Үстереп:

1. Логик фекерләүҙе үстереп.

2. Хәтерләү һәләтен үстереп

3.Бәйләнешле телмәргә,тулы яуап биреү ғәзәте һәләтен үстөрөү.

Тәрбиәүи:

- 1.Тел,халык ижадына һөйөү тәрбиәләү.
- 2.Бер-береңә, башка милләттәргә , өлкәндәргә карата ихтирам тәбиәләү.
- 3.Ныкышмалылык, максатка ынтылышлылык тәбиәләү.

I. Методик тәъминият.

Белем биреү программаһын аткарыу шарттары

методик яктан тәъминият:

- педагогик талаптарзың анык һәм асык булыуы
- уқытыуға уңай шарттар булыуы.
- СД уйнаткыс, компьютер булыуы шарт.

Тикшерөү һәм үз-үзенде тикшерөү алымы:

-практик:

-алым:

- ятлаған шиғырзы хәтерзән башкарыу

-алым:

- үз-үзенде видеоязмаға яззырып баһа биреү.

Технологиялар:

- бәйләп,беректереп уқытыу
- һаулык һаклау технологияһы
- төрлө кимәлдәрзе төрлөндөрөп уқытыу технологияһы.

Уқытыу программаһы 3 йылда тормошка ашырыуға яйлаштырылған.

Программа 7-12 йәшлек уқыусы балалар өсөн тәғәйенләнде.

Узғарылыу тәртибе:

Дәрәс азнаһына- 3 тапкыр уқытыла.

1-се төркөмдә -3 ,

2-се төркөмдә -3 сәғәт.

Йәмғеһе азнаһына -6 сәғәт каралған.

Төп шөгөлдәрзең формаһы:

-әңгәмә

- викторина

-сәйәхәт

- төркөмлө уқыу

-сығыштар яһау

Программаның структураһы:

Берекмәнең программаһы аңлайышлылык, күргәзмәләлек, фәннилек принциптарына таянып төзөлдө.Үткән һәр бер тема кабатлауға, нығытыуға һәм уқыусы балаларзың үзаллылығына нигезләнде. Программа балаларзың үсешенә, индивидуаль үзенсәлегенә таянып аткарыла. Уңышлы уқыған балалар тотороклектә калмайзар, артабан белемдәрен үстөрөүгә мөмкинселектәр асылып бара.Кыскаһы, бер бала ла үзен уңышһыз итеп тоймаясак.Шуның өсөн программала өс кимәл күзалланған : **башланғыс, нигезле һәм алға китешле.**

Башланғыс кимәл (стартовый уровень).Балаларға аңлайышлы, алған белемдәрен кабатлау, нығыту һәм үзәллы эшләй алырлык кимәлен үз эсенә ала.Был кимәлдә укыусы балалар яңылышыуы , дәрәс яуап бирә алмаулары ла ихтимал.

нигезле кимәл (базовый уровень).Был кимәлгә еткән балалар тәрәнерәк фекер йөрәтә, үзәллы эшләй , яуап бирә, ижади башланғыстар төсмөрләнә.

алға китешле кимәл (продвинутый уровень).Был кимәлдәге балалар укытыусының ижадташы.Улар ынтылыусан, ныкышмалы, өстәмә күнекмәләр эшләйзәр.Улар өсөн укыу материалы еңел бирелә.

Көтөләсәк һөзөмтәләр:

Һораузарға тулы яуап бирәләр.Үзәрә менән таныштыра алалар.Ғаиләләре тураһында мәғлүмәт бирә, йыл мизгелдәре, төстәр, аш-һыу, йорт хайуандары, яраткан шөғөлдәре тураһында мәғлүмәт бирә алалар.

Өйрәнәләр:

балалар өсөн язылған шиғырзарзы ятлап тасуири укырға. мәғәнәһен аңларға.Бәйләнешле һөйләм төзөргә.

Укыу программаһының үзләштерәү эшмәкәрлегенә кылыкһырламаһы

Кимәлдәң атамаһы	Башланғыс	Нигезле	Алға китешле
Үтәлеү эшмәкәрлегә ысулы	Репродуктив	Продуктив	Ижади
Үтәлеү эшмәкәрлегә ысулы	Ярзам итеп, схемаға таянып	Хәтерзә калғаны, һиземләп	Эзәрлекле юл
Өйрәнәп белеү. компетентлык	диалогтар төзөү, яуап бирә алыу	Шиғырзан артык предметтарзы табыу, тәржемәһен белеү, шул һүзәр менән һөйләм төзөү	Башкорт өндәрән таза әйтеү.Укытыусы менән иркен аралашыу, ирекле һөйләшеү, яуап бирәү күз-аллана

Укыу планы - 1-се укыу йылы
азнаһына 3 тапкыр. Йәмғеһе-144 сәғәт

№ п/п	Бүлектәр атамаһы, темалар	Сәғәттәр һаны			Аттестация, тикшерәү формаһы
		тәғлиим әһмәт	ғәмәлләд	йәмғе	
1	Әйзәгез, танышайык !	1	2	3	әңгәмә
2	Исемен матур, кемдәр куйған.	2	8	10	әңгәмә

3	Графика. өн һәм хәреф.	10	10	20	күзәтеү
3.1	Басым. Алфавиттағы хәрефтәр тәртибе.	5	5	10	күзәтеү
3.2	Һүз.	4	6	10	ижади эш
3.3	Һөйләм.	4	6	10	асык дәрес
3.4	Башкорт теле Фонетика. Әлифба осоронда «өн һәм хәреф» темаһы буйынса алған белемдәрҙе системаға килтереү. Һузынҡы һәм тартынҡы өндәр.	5	5	10	ижади эш
3.5	Орфография һәм пунктуация	5	5	10	бәйге.
4.	Орфоэпика	10	40	50	ижади эш
3.5	Басым.	5	5	10	бәйге.
5.	Үтелгәндәрҙе нығытыу.	10	10	10	ижади эш
3.5	Телмәр үстөрөү.	30	30	30	бәйге.
5.	Өн һәм хәреф.	2	3	5	ижади эш
5.	Китап – тирә-якты өйрәнеү сығанағы	3	2	5	ижади эш
3.5	Омонимдар.	3	4	7	бәйге.
5.	Орфография һәм пунктуация	2	3	5	ижади эш
5.	Телмәр үстөрөү	10	10	10	ижади эш
	Йәмғеһе (итого)			144	